

SZTUKO-BRYK

Tutaj, w naszym SZTUKO- BRYKU, znajdują się przydatne definicje pojęć i zagadnienia z zakresu sztuki współczesnej.

Appropriation art (ang.) / Sztuka zawłaszczania – jeden z najważniejszych nurtów sztuki współczesnej zapoczątkowany na pocz. XX wieku przez kubistów, dadaistów i surrealistów. Sztuka zawłaszczania, zapożyczania, przetwarzania, remiksowania, czyli wykorzystywania istniejących już obiektów, elementów z mediów, dzieł sztuki, filmów, literatury, muzyki stworzonych już przez innych artystów i powstałych w szeroko pojętej sferze kultury i poza nią. Zapożyczenia, zawłaszczania mogą być: bezpośrednie, dosłowne, czyli bez żadnej ingerencji lub przez niewielkie transformacje, po inspiracje, które prowadzą do powstania nowych, autonomicznych dzieł odnoszących się aluzyjnie do pierwowzorów.

Artefakt – z łac. arte factum „sztucznie wykonane” – przedmiot, zdarzenie będące wynikiem działalności człowieka, nieistniejące w naturze.

Awangarda – określenie dla tendencji i kierunków w sztuce XX wieku, odrzucające dotychczasowe style, kreujące swój własny świat poprzez poszukiwanie nowych form plastycznych, jak i nowych form językowych. W sztukach plastycznych pojęcie awangardy odnosi się do wielu kierunków i stylów, w wypowiedziach twórców ważne były manifesty, deklaracje, rewolucyjność poglądów społecznych oraz często politycznych. Awangarda wyrażała się poprzez zaangażowanie w nową projekcję wizji świata i zmian cywilizacyjnych, jakie chciała wprowadzić, odrzucając tym samym zastane kanony i refleksyjną rolę sztuki.

Automatyzm – metoda twórcza tzw. automatyzmu psychicznego, zapoczątkowana przez surrealistów dla poezji i malarstwa, polegająca na spontanicznym notowaniu słów czy malowaniu wrażeń i obrazów wyłaniających się z obszarów podświadomości.

Action painting (ang.) / **Automatyzm gestów** – metoda zapoczątkowana w sztuce XX wieku przez Jacksona Pollocka, wykorzystująca technikę rozlewania farby bezpośrednio na płótnie przy jednoczesnym kontrolowaniu sposobu powstawania obrazu.

Autonomia – pojęcie charakterystyczne dla sztuki współczesnej poruszające problem usamodzielnienia się dzieła i artysty.

Efemeryczność – czyli ulotność działań – pojęcie odnosi się do krótkotrwałości takich działań artystycznych, jak performans, happening, environment, które trwają w określonym czasie i przestrzeni, a następnie przestają w niej istnieć. Pozostaje po nich dokumentacja zdjęciowa lub filmowa.

Figuracja – przedstawianie postaci ludzkiej lub zwierzęcej w sztukach plastycznych.

Ikonografia – dziedzina badań historii sztuki zajmująca się opisem i interpretacją elementów treściowych i symbolicznych w dziełach sztuki.

Intermedialność – dzieła sztuki powstają poprzez wykorzystanie i łączenie ze sobą różnych mediów (muzyki, obrazu, rysunku, fotografii, własnego ciała).

Intertekstualne dzieła – wytwory artystyczne postrzegane jako tekst, w których można odnaleźć punkty odniesienia, referencje do innych wytworów kultury.

Kicz (z niem. Kitsch – lichota, tandeta, mierna wartość) – utwór, dzieło lub rzecz o miernej wartości, schlebający popularnym gustom, który w opinii krytyków sztuki i innych artystów nie posiada wartości artystycznej.

Mizantropia – pojęcie odnoszące się do niechęci do rodzaju ludzkiego, rozumiane ogólnie: nie dotyczy poszczególnych wybranych jednostek, ale ogółu populacji ludzkiej, z własną osobą włącznie. Słowo mizantropia pochodzi od greckich słów:

antrhopos – człowiek i miseo – nienawidzę. Mizantrop to człowiek przejawiający takie uczucia.

Obiekt – to rozszerzona forma rzeźby, przy czym rzeźba powstaje z trwałego materiału, jak np. marmur, kamień, drewno, gips, czy stop brązu, natomiast obiekt może zawierać mniej trwałe materiały, jak kable, włóczki, plastelinę, tekturę, papier itd. Obiekt, podobnie jak rzeźba, jest formą przestrzenną.

Pop art (ang. Popular art) / **Sztuka popularna**, międzynarodowy ruch artystyczny w malarstwie, grafice, rzeźbie zapoczątkowany na pocz. lat 50-tych w Wielkiej Brytanii i Stanach Zjednoczonych. Na kształtowanie się pop artu największy wpływ miała kultura konsumpcyjna, dlatego też w swojej ikonografii sięga do reklamy, opakowań konsumenckich, filmów, postaci gwiazd filmowych i muzyki pop, postaci celebrytów oraz do popularnych komiksów.

Ready made (ang.) / **Przedmioty gotowe** – w dosłownym tłumaczeniu „gotowy przedmiot” – przedmiot stanowiący dzieło sztuki lub będący częścią dzieła sztuki, który został utworzony z przedmiotów codziennego użytku lub z odpadków.

Recycled culture – inaczej wykorzystywanie prac innych artystów poprzez ich kopiowanie, przetwarzanie, cytowanie. Zjawisko wykorzystywania prac powstałych w obrębie kultury wzorów, nie produkujące nowych form lecz wykorzystujące i konsumujące już zastałe na bazie dostępnego dziedzictwa kulturowego.

Subwersja – inaczej wywrotowość, jest używana jako strategia na polu dzieła sztuki, najczęściej zaangażowanej lub krytycznej, dokonująca krytyki systemu i mechanizmów nim rządzących. Subwersja nadaje dziełu sztuki nowy kontekst, podważa mity, odwraca tradycyjne znaczenia semiotyczne.

Transgresja – przekraczanie granic i norm społecznych, ignorowanie konwenansów – przy pomocy transgresji artyści starają się poszerzać granice wyobraźni odbiorców i burzyć ich – nie tylko estetyczne – przyzwyczajenia.

Tworzywo – pojęcie odnoszące się do zmaterializowanej formy dzieła sztuki, zbudowanej z różnorodnych substancji: naturalnych lub sztucznych.

Sztuka zaangażowana – rodzaj działań artystycznych, które intencjonalnie zaangażowane są w idee polityczne lub społeczne, sztuka aktywistyczna, artywizm.